

Werken én zorgen

Een uitdagende
combinatie

Feiten en cijfers

150 gemeenten
actief bezig met
werk en mantelzorg

Laat je inspireren

Elke gemeente
kiest eigen aanpak

Marijn van Ballegooijen

‘Een goede werkgever
praat over mantelzorg’

Werk en mantelzorg

GEMEENTEN ESSENTIEEL

Werk & Mantelzorg

INHOUD

Colofon

Deze gezamenlijke publicatie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Stichting Werk&Mantelzorg gaat over de rol die gemeenten kunnen spelen in de agendering, bewustwording en het bespreekbaar maken van mantelzorg op het werk. Dit geldt zowel voor de gemeentelijke organisatie als voor werkgevers gevestigd in de gemeente. Ook kunnen gemeenten via de werkgevers de ondersteuningsmogelijkheden voor werkende mantelzorgers én de mogelijkheden voor hulp in de zorgsituatie onder de aandacht brengen.

Stichting Werk&Mantelzorg

Wilhelminaweg 12

3941 DG Doorn

T (0343) 47 78 90

M info@werkenmantelzorg.nl

www.werkenmantelzorg.nl

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Nassaulaan 12

2514 JS Den Haag

T (070) 373 83 93

M info@vng.nl

www.vng.nl

Tekst & redactie: Lenette van Tienhoven

Vormgeving: Designkwartier

Fotografie: Angeline Swinkels

De feiten en cijfers in deze publicatie komen uit:

- Kwalitatieve Verkenning 2024
- Kwantitatieve Raadpleging 2024
- Werk&Mantelzorg Monitor

Een uitdagende combinatie:

Meer werken én meer zorgen

We staan de komende jaren voor een flinke uitdaging. Door de toenemende vergrijzing, het langer zelfstandig wonen van ouderen en het gebrek aan zorgpersoneel, wordt er steeds meer van mantelzorgers gevraagd. Iedereen krijgt vroeg of laat met mantelzorg te maken.

Tegelijkertijd hebben werkgevers steeds meer moeite om voldoende personeel aan te trekken en uitstroom te voorkomen. En door de vergrijzing gaan de komende jaren meer oudere medewerkers met pensioen dan dat er jonge mensen instromen.

'Inmiddels combineert 1 op de 4 medewerkers het werk met mantelzorg, in de zorg zelfs ruim 1 op de 3'
IZZ, 2024

Bekijk de video
'Wat is mantelzorg?'

Wat is mantelzorg?

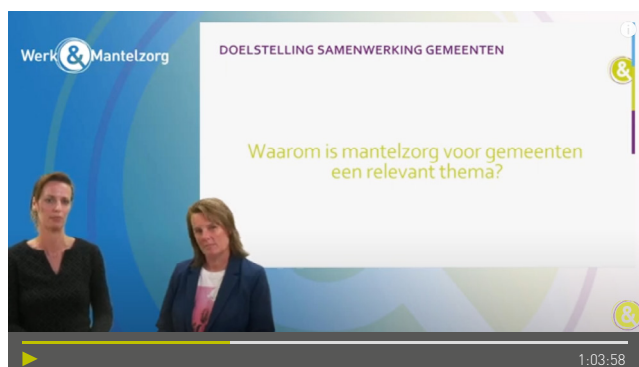
Mantelzorg is onbetaalde zorg die wordt gegeven aan een naaste die langdurig ziek is, een beperking heeft of hulpbehoevend is. Dat kan een (groot)ouder, kind, partner, buur of vriend zijn. Mantelzorg is geen keuze, het kan iedereen overkomen. Vaak begint het met iets kleins en wordt het steeds meer.

Unieke positie gemeenten

Gemeenten hebben een unieke positie rond werk en mantelzorg. Zij zijn zelf werkgever en spelen ook een belangrijke rol in een aantrekkelijk werkklimaat voor ondernemers in hun gemeente. Verder hebben gemeenten vanuit de Wmo, de verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van (werkende) mantelzorgers.

Steeds meer gemeenten hanteren een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid. Aandacht voor mantelzorg is niet alleen van belang voor de eigen medewerkers van een gemeente, maar ook een belangrijk signaal naar bedrijven en organisaties die gevestigd zijn in de gemeente. Inmiddels hebben 150 gemeenten de combinatie van werk en mantelzorg actief onder de aandacht gebracht en zo de bewustwording en de bespreekbaarheid bevorderd. Meer dan 100 gemeenten hebben de [Erkenning](#) "Wij werken mantelzorgvriendelijk" van Werk&Mantelzorg ontvangen.

'In dit webinar delen we kennis, tips en tools speciaal voor gemeenten, om samen een olievlek te creëren in Nederland'

Wies Kerkvliet, onderzoeker Werk&Mantelzorg

**Bekijk het webinar
voor gemeenten**

Mantelzorgers zien zichzelf vaak niet als mantelzorgers en wachten bovendien met het bespreekbaar maken totdat het niet meer gaat. Zij zetten vakantie-dagen in om zorg te verlenen, terwijl ze deze juist nodig hebben om bij te tanken. Ook 'bezuinigen' zij op andere dingen die energie opleveren, zoals hobby's of afspraken met vrienden en familie. Overbelasting ligt hierdoor op de loer.

'Wij vinden het belangrijk dat er oog is voor medewerkers met mantelzorgtaken'

Jacky Silos, wethouder gemeente Vlaardingen

MANTELZORGVRIENDELIJK WERKGEVERSCHAP

Medewerkers met mantelzorgtaken willen graag werken, dat geeft afleiding en energie. En er is vaak een financiële noodzaak om het werk te behouden. Zij willen kunnen werken én zorgen voor hun dierbaren. Vaak gaat dat goed, maar bij langdurige en intensieve zorg lopen deze medewerkers het risico om overbelast te raken. Werkgevers willen juist voorkomen dat hun medewerkers uitvallen en in het verzuim terecht komen.

'Het starten met mantelzorg verhoogt het risico op langdurig verzuim' SCP, 2021

Aandacht voor mantelzorg loont

Organisaties die aandacht en begrip hebben voor werknemers met mantelzorgtaken, flexibel zijn en maatwerkoplossingen bieden, zijn een aantrekkelijke werkgever op een steeds krappere arbeidsmarkt. Hiermee voorkomen zij overbelasting en verzuim van hun medewerkers. Ook leidt dit [aantoonbaar](#) tot loyale, vitale en gemotiveerde medewerkers, die bovendien minder vaak overwegen om terug te gaan in uren, over te stappen naar een andere werkgever of zelfs te stoppen met werken. Dit spaart werkgevers geld uit.

Praat over mantelzorg

De praktijk leert dat er al veel mogelijk is bij gemeenten om te komen tot oplossingen om werk en mantelzorg te combineren. Dit vraagt niet om nieuw beleid, maar vooral om bewustwording en ondersteuning van medewerkers en leidinggevenden om met elkaar over mantelzorg in gesprek te gaan.

Door in kaart te brengen hoe het thema leeft in de eigen organisatie en bijvoorbeeld gesprekken te voeren met medewerkers en leidinggevenden werk je meteen aan bewustwording en wordt duidelijk waar nog verbeterpunten zitten. Je kunt hiervoor ook de [Werk&Mantelzorg Monitor](#) inzetten.

De vier pijlers van mantelzorgvriendelijk werkgeverschap:

- **Bespreken**

Maak de organisatie bewust van het thema mantelzorg en bevorder de bespreekbaarheid.

- **Beschrijven**

Zorg dat bekend is welke regelingen en mogelijkheden er zijn om werk met mantelzorg te combineren.

- **Bekwamen**

Rust zowel leidinggevenden als medewerkers toe om samen het gesprek over mantelzorg te voeren.

- **Borgen**

Zorg voor blijvende aandacht voor de combinatie werk en mantelzorg.

Na het doorlopen van de vier pijlers bestaat de mogelijkheid om de [Erkenning](#) "Wij werken mantelzorgvriendelijk" aan te vragen.

Klik bij iedere pijler op de link voor praktische tips & tools en een animatievideo.

Gemeente Den Haag overtuigd van de noodzaak om een mantelzorgvriendelijk arbeidsklimaat te creëren

GEMEENTE DEN HAAG

Gemeente Den Haag is één van de koplopers en behaalde al in 2014 de Erkenning “Wij werken mantelzorgvriendelijk”. Bovendien heeft de gemeente van 2016 tot 2023 samen met Stichting Werk&Mantelzorg verschillende projecten gedaan om werkgevers te enthousiasmeren voor het thema werk en mantelzorg.

Gemeente Den Haag is overtuigd van de noodzaak om een mantelzorgvriendelijk arbeidsklimaat te creëren. En dat werkgevers inzien wat ‘oog hebben voor de mantelzorger’ oplevert. Het mes snijdt aan twee kanten: werkgevers die begrip hebben voor hun medewerkers met mantelzorgtaken en bekendmaken welke faciliteiten en regelingen er zijn, krijgen daarvoor ook wat terug. Namelijk meer gemotiveerde medewerkers, een betere werk-privébalans en meer begrip voor elkaar.

Met een relatief kleine inspanning zijn grote resultaten te behalen. Zoals minder ziekteverzuim, uitval en verloop.

In deze projecten bood gemeente Den Haag werkgevers kosteloos voorlichting, workshops, advies en begeleiding over de combinatie werk en mantelzorg. Met als doel de bekendheid en de bespreekbaarheid van mantelzorg op de werkvloer én daarbuiten, te verhogen. 23 werkgevers, met meer dan 40.000 medewerkers, deden hieraan mee. Statistisch gezien bereikte de gemeente op deze manier ruim 10.000 medewerkers met mantelzorgtaken.

Met de Buzz Tour op bezoek bij verschillende werkgevers om informeel en laagdrempelig over mantelzorg te praten.

Bekijk de video Buzz Tour
gemeente Den Haag

FEITEN & CIJFERS

105 gemeenten hebben de Erkenning “Wij werken mantelzorgvriendelijk”.

150 gemeenten zijn actief bezig met het thema werk en mantelzorg.

60% van de gemeenten ziet voor zichzelf een rol weggelegd in het informeren en stimuleren van de werkgevers in hun eigen gemeente.

Redenen voor mantelzorgvriendelijk werkgeverschap

Toenemend aantal medewerkers met mantelzorgtaken

Krapte op de arbeidsmarkt

Terugdringen van verzuim

Goed en aantrekkelijk werkgeverschap

Voorbeeldfunctie voor werkgevers binnen de regio

Behoeften medewerkers met mantelzorgtaken

Bespreekbaarheid

Aandacht en begrip

Flexibiliteit en maatwerk

Bespreekbaarheid

40% van de mantelzorgers bespreekt de zorgsituatie **niet** met de leidinggevende.

Terwijl als medewerkers wél met hun leidinggevende in gesprek gaan, komt **80%** tot een goede oplossing.

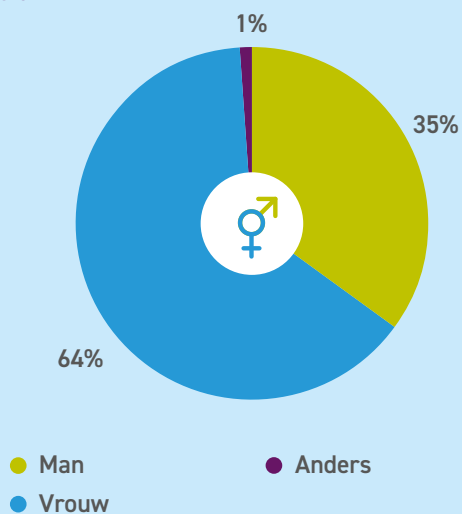
Ondersteuning werkende mantelzorgers

73% van de gemeenten wil werkende mantelzorgers bereiken en het ondersteuningsaanbod bij hen onder de aandacht brengen.

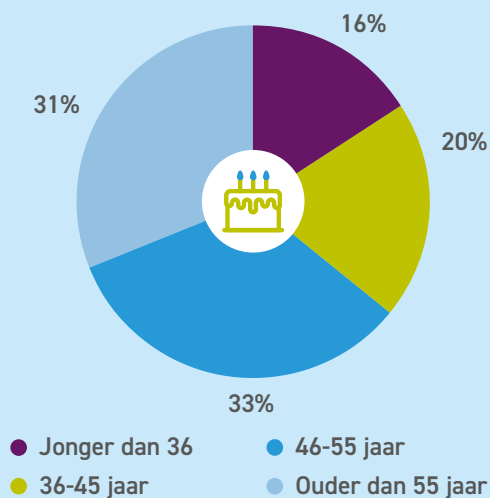
50% van de werkende mantelzorgers maakt **geen** gebruik van ondersteuningsmogelijkheden van de gemeente, hiervan is **27%** zelfs onbekend met het aanbod van de gemeente.

1 op de 4 medewerkers verleent mantelzorg

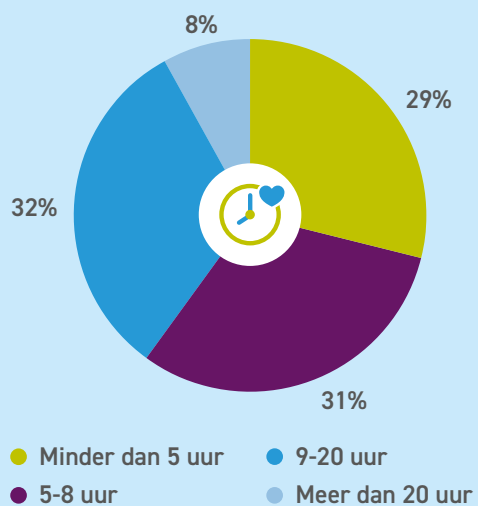
Geslacht

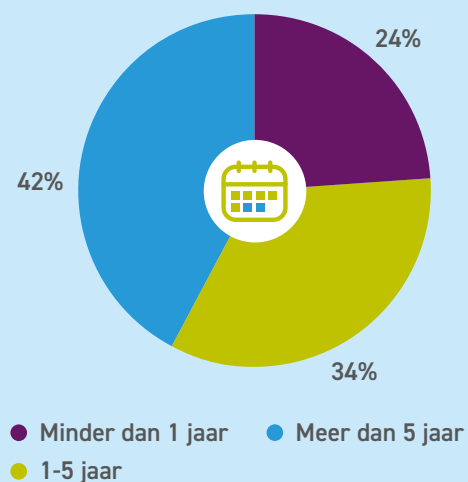
Leeftijd

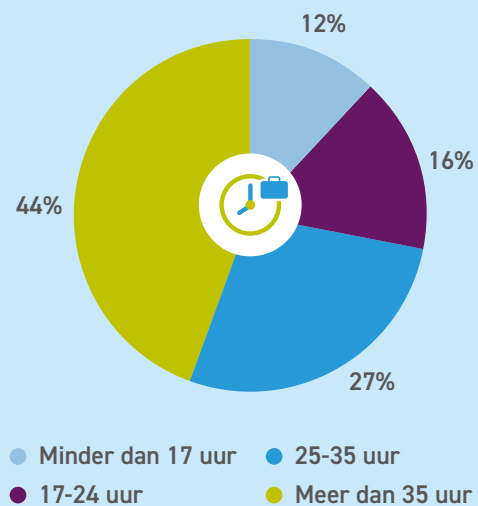
Mantelzorguren per week

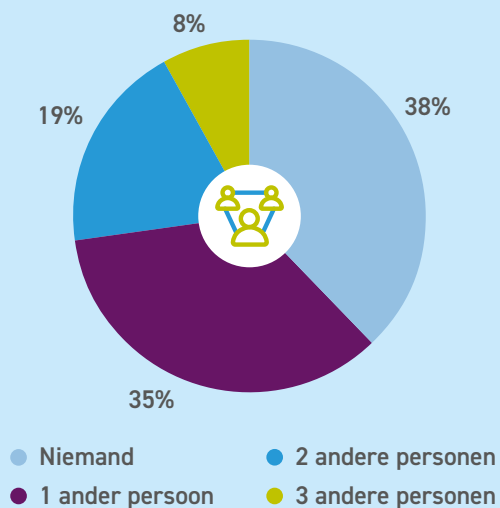
Duur van mantelzorg

Werkuren per week

Delen van mantelzorgtaken

Mantelzorg een thema van belang

Stimuleren werkgevers

Steeds meer gemeenten vinden mantelzorg een belangrijk thema op de werkvloer en agenderen dit thema daarom ook bij werkgevers in hun gemeente. Met als doel om hen toe te rusten met instrumenten om zelf aan de slag te gaan.

Gemeenten handelen vooral vanuit het Wmo-perspectief: ondersteuning van (werkende) mantelzorgers. Via werkgevers kunnen gemeenten informatie over mantelzorgondersteuning en welke mogelijkheden er zijn voor hulp in de zorgsituatie ter beschikking stellen aan medewerkers met mantelzorgtaken. Uit onderzoek blijkt dat mantelzorgers lang niet altijd op de hoogte zijn van de ondersteuningsmogelijkheden voor henzelf of voor de persoon voor wie ze zorgen. Gemeenten zetten bijvoorbeeld de campagne "[Mantelzorg is hier – Praat erover!](#)" in om op een laagdrempelige en ludieke wijze het gesprek over mantelzorg aan te zwengelen.

Ook kunnen gemeenten vanuit de portefeuille economische zaken, bedrijven en organisaties stimuleren om aandacht te geven aan de combinatie werk en mantelzorg.

**‘Je hoeft niet zelf het wiel uit te vinden,
er is al veel beschikbaar’**

Machteld Louwaard, adviseur Werk&Mantelzorg

Activiteiten voor werkgevers

- Sluit het steunpunt mantelzorg of lokaal welzijn aan en maak werk en mantelzorg tot een gezamenlijk speerpunt.
- Rust werkgevers toe met tools en informatie waarmee zij het onderwerp mantelzorg kunnen agenderen onder de eigen medewerkers en leidinggevenden.
- Informeer werkgevers over de mogelijkheden van mantelzorgondersteuning en/of hulp in de thuissituatie.
- Ga samen met een groep werkgevers in gesprek over mantelzorg, zodat je elkaar kunt inspireren en enthousiasmeren.
- Stel de [Werk&Mantelzorg Monitor](#) ter beschikking aan werkgevers.
- Organiseer een netwerkbijeenkomst in jouw gemeente of sluit je aan bij een lokale ondernemersvereniging, winkeliersvereniging, een Bedrijvenpark of andere lokale netwerken.
- Zet de campagne "[Mantelzorg is hier – Praat erover!](#)" in.
- Schrijf een artikel over werk en mantelzorg in de nieuwsbrief van Economische Zaken of andere publicatie.
- Organiseer workshops en webinars met een concreet stappenplan voor werkgevers.
- Gebruik de Dag van de Mantelzorg op 10 november als start van een project of als afsluiting en/of biedt iets leuks én informatiefs aan voor werkende mantelzorgers. Bekijk hiervoor de [Inspiratiekaart](#).
- Vraag een gratis consult van een [adviseur](#) van Werk&Mantelzorg voor een advies op maat.

Laat je inspireren door andere gemeenten

Martijn Beek, wethouder gemeente Veenendaal

Gemeenten kunnen op verschillende manieren werkgevers enthousiasmeren om ook met het thema werk en mantelzorg aan de slag te gaan. Doe dit vooral op de manier die bij jouw gemeente het beste past.

Gemeente Veenendaal, gemeente Amstelveen en de MVS gemeenten hebben op verschillende manieren de combinatie werk en mantelzorg geagendeerd en de bewustwording over mantelzorg vergroot.

Gemeente Veenendaal en Veens welzijn slaan de handen ineen

Gemeente Veenendaal heeft een externe [specialist](#) ingeschakeld om de combinatie van werk en mantelzorg bespreekbaar te maken. Niet alleen in de eigen gemeentelijke organisatie, maar voor alle werkgevers in Veenendaal. Bijzondere aandacht ging naar het bekend maken en promoten van het lokale ondersteuningsaanbod voor werkende mantelzorgers. Dit is gedaan via kennissessies, flyeracties in de winkelstraten en een webinar voor leidinggevenden en HR-professionals. Ook is er actief contact gezocht met het bedrijfsleven in Veenendaal voor een ondersteuningstraject voor de combinatie werk en mantelzorg.

De gemeente Veenendaal is actief betrokken in het traject, en wil zelf graag het goede voorbeeld geven. Hiervoor heeft de gemeente Veenendaal als werkgever de pijlers doorlopen voor de Erkenning "Wij werken mantelzorgvriendelijk" van Werk&Mantelzorg. Deze ontvangt de gemeente in april 2025, bij de afsluiting van dit traject. Daarna kunnen werkgevers én werkende mantelzorgers voor informatie, themabijeenkomsten en individuele ondersteuning terecht bij het Mantelzorgexpertisecentrum van Veens Welzijn.

'Met de Erkenning mantelzorg-vriendelijke werkgever en het mantelzorgexpertisecentrum van Veens Welzijn zetten we mooie stappen naar een omgeving waarin inwoners van Veenendaal werk en mantelzorgtaken kunnen combineren'

Martijn Beek, wethouder gemeente Veenendaal

Gemeenten Vlaardingen stimuleert werkgevers

Gemeente Vlaardingen heeft sinds 2016 de Erkenning "Wij werken mantelzorgvriendelijk" en vindt het belangrijk dat ook andere werkgevers aandacht hebben voor de combinatie werk en mantelzorg.

In 2023 heeft Minters Mantelzorg opnieuw de opdracht gekregen om het thema werk en mantelzorg onder de aandacht te brengen bij werkgevers in de regio. Met als doel werkgevers te informeren over dit onderwerp en om het ondersteuningsaanbod onder de aandacht te brengen, waarbij de aandacht niet alleen naar werkgevers uitgaat, maar ook naar de medewerkers. In samenwerking met Werk&Mantelzorg is de campagne "[Mantelzorg is hier – Praat erover!](#)" gelanceerd in de drie samenwerkende gemeenten: Maasluis, Vlaardingen en Schiedam (MVS).

Daniela Tomaello en Jacky Silos, gemeente Vlaardingen
Mies Hemmes, Minters Mantelzorg

‘Samenwerking is belangrijk om werk en mantelzorg in balans te brengen’

Jacky Silos, wethouder gemeente Vlaardingen

Als start werd informatie over de combinatie werk en mantelzorg geplaatst op de site van [Minters Mantelzorg](#), later kwam daar informatie over de campagne bij. Daarnaast werden werkgevers uit de drie gemeenten periodiek geïnformeerd over de campagne en kregen zij het aanbod om mee te doen. Ook via het warme netwerk van Minters Mantelzorg en de afdeling economische zaken werden werkgevers benaderd. Voor geïnteresseerde werkgevers werd een online bijeenkomst georganiseerd. Een [interview](#) met werkende mantelzorger Coralien Nieuwenhuizen, werkzaam bij Philadelphia, werd breed gedeeld. Verder was de mantelzorgadviseur van Minters beschikbaar voor vragen van werkende mantelzorgers. Tot nu toe hebben zes werkgevers meegedaan aan de campagne "Mantelzorg is hier – Praat erover!": Un1ek Onderwijs en Opvang, Careyn DWO/NWN, Minters Mantelzorg, Mevis, Scala en Gemeente Vlaardingen. In 2025 wordt de campagne ingezet bij nog meer werkgevers.

10 tips voor een goede combinatie werk en mantelzorg

Voor werkgevers

- 1 Zorg dat beleid en regelingen bekend zijn.
- 2 Maak mantelzorg tot een vast bespreekpunt tussen leidinggevende en medewerkers.
- 3 Maak bekend waar men buiten de organisatie terecht kan voor ondersteuning.

Voor leidinggevenden

- 4 Maak het bespreekbaar. Vraag actief naar de combinatie werk en mantelzorg.
- 5 Geef aandacht en begrip, denk mee over oplossingen, op korte en lange termijn.
- 6 Leg afspraken vast, evalueer regelmatig, pas aan wanneer nodig.

Voor collega's

- 7 Geef aandacht en toon begrip.
- 8 Denk mee over oplossingen.

Voor mantelzorgers

- 9 Maak het op tijd bespreekbaar.
- 10 Denk zelf na over wat jou kan helpen, zowel op het werk als bij de zorgtaken.

Stichting Werk&Mantelzorg faciliteert werkgevers om met het thema werk en mantelzorg aan de slag te gaan en heeft hiervoor verschillende tools en instrumenten ontwikkeld.

De [adviseurs](#) van Werk&Mantelzorg hebben veel ervaring met projecten in gemeenten om werk en mantelzorg bij werkgevers te agenderen. Zij kunnen meedenken en vrijblijvend advies geven.

‘We hebben veel met mantelzorgers te maken. En door de arbeidsmarkttekorten zijn sommige vacatures steeds moeilijker in te vullen. Daarom is het belangrijk dat we een fijne en goede werkgever zijn. En een goede werkgever praat over mantelzorg’

Marijn van Ballegooijen, wethouder gemeente Amstelveen

Pop-up werk en mantelzorg in Gemeente Amstelveen

De gemeente Amstelveen vroeg in samenwerking met mantelzorgsteunpunt [Mantelzorg&Meer](#) aandacht voor mantelzorg bij werkgevers. Gemeente Amstelveen is zelf sinds 2013 erkend mantelzorgvriendelijk.

Met een heuse [pop-up](#) waren Werk&Mantelzorg en Mantelzorg&Meer te gast bij de Rabobank Amstelveen, Ziekenhuis Amstelland, KPMG en gemeente Amstelveen. Zij gingen

in gesprek met medewerkers over de vraag; ‘Wat is nodig om werk en mantelzorg te combineren?’ Om daarachter te komen, mochten medewerkers een aantal ballen verdelen over de bakken ‘aandacht en begrip’, ‘flexibiliteit’, ‘verlof’ en ‘informatie’. Daarmee werd gevisualiseerd waar medewerkers met mantelzorgtaken behoefte aan hebben. Dit gaf aanknopingspunten voor het management van deze organisaties hoe zij de combinatie van werk en mantelzorg beter mogelijk kunnen maken.

ZO WERKEN WE SAMEN OM WERK EN MANTELZORG IN NEDERLAND MOGELIJK TE MAKEN

'Gelukkig zien we in toenemende mate aandacht voor werk en mantelzorg'

Het geven van mantelzorg wordt een steeds belangrijker vraagstuk in onze samenleving. Zeker voor die mensen die werk en mantelzorg combineren. Dit is naar mijn idee voor gemeenten op drie manieren relevant. Ten eerste voor de gemeente zelf als werkgever. Het is daarom ook mooi om te zien dat steeds meer gemeenten hier aandacht voor hebben en de erkenning voor mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid ontvangen. Ten tweede kunnen gemeenten vanuit hun lokale regierol de werkgevers in hun gemeenten meenemen in waarom mantelzorg een belangrijk onderwerp is. En als laatste kunnen gemeenten in hun lokaal ondersteuningsaanbod bij mantelzorgers het belang aangeven van het bespreekbaar maken van mantelzorg met de werkgever. Gelukkig zien we in toenemende mate aandacht voor het kunnen (blijven) combineren van werk en mantelzorg en wat daarvoor nodig is, zowel landelijk als lokaal.

Ronald Bellekom
Beleidsmedewerker Sociaal Domein VNG

'Mooi dat gemeenten het voortouw nemen'

De combinatie werk en mantelzorg is heel normaal, maar blijkt in de praktijk nog vaak een uitdaging te zijn. We zien dat werkende mantelzorgers te laat om hulp vragen en onvoldoende op de hoogte zijn van het ondersteuningsaanbod van gemeenten. Ook zoeken werkgevers naar hun eigen rol bij dit onderwerp. Des te mooier is het dat gemeenten het voortouw nemen om mantelzorg te agenderen en werkgevers te enthousiasmeren om werk en mantelzorg bespreekbaar te maken op de werkvloer. Tegelijkertijd biedt dit de mogelijkheid om het ondersteuningsaanbod onder de aandacht te brengen bij medewerkers die naast het werk ook mantelzorgen. Zo werken we samen om de combinatie van werk en mantelzorg in Nederland mogelijk te maken.

Jan Anne van Dijk
Programmamanager Stichting Werk&Mantelzorg